

Årsöversikt 2007

REVISORERNAS ÅRSÖVERSIKT

En sammanfattning av revisorernas granskning av stadens verksamhet år 2007

(Bilaga till kommunstyrelsens revisionsberättelse år 2007)

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs i nämnder och bolagsstyrelser. Stadsrevisionen i Stockholm granskar nämnders och styrelserns ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I ”årsrapporter” för nämnder och ”granskningspromemorior” för styrelser sammanfattar Stadsrevisionen det gångna årets synpunkter på verksamheten. Särskilda granskningar som sker under året publiceras löpande som ”revisionsrapporter” och i vissa fall som ”promemorior”.

Publikationerna finns på Stadsrevisionens hemsida. De kan också beställas från revisionskontoret.

STADSREVISIONEN
Revisionskontoret
www.stockholm.se/revision

Besöksadress: Hantverkargatan 3 A, 1 tr
Postadress: 105 35 Stockholm
Telefon: 08-508 29 000
Fax: 08-508 29 399

INNEHÅLL		Sid
1	Inledning	2
2	Sammanfattning av våra bedömningar av nämndernas verksamhet under 2007.....	2
3	Revisionsberättelser och granskningsrapporter för år 2007.....	3
3.1	Nämnderna	3
3.2	Stadshuskoncernens bolag.....	5
4	Stadens årsredovisning.....	5
5	God ekonomisk hushållning.....	6
6	Årets granskningar	8
6.1	Pedagogisk verksamhet.....	8
6.2	Äldreomsorg.....	10
6.3	Omsorg om funktionshindrade	11
6.4	Flyktingmottagande	13
6.5	Individ- och familjeomsorg	14
6.6	Ekonomiskt bistånd	14
6.7	Trafik- och stadsmiljöverksamhet	15
6.8	Stadsplanering och bostadsbyggande.....	16
6.9	Övriga kommunövergripande granskningar.....	17
6.10	Genomförda granskningar vid stadens bolag.....	20

1 Inledning

Vi förtroendevalda revisorer samt lekmannarevisorer för bolagen granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionsledning hela den kommunala verksamheten inklusive bolag och stiftelser. Granskningen sker i enlighet med kommunallagen, aktiebolagslagen, stiftelselagen, kommunala redovisningslagen och annan speciallagstiftning samt i enlighet med revisionsreglementet.

Årsöversikten ger en sammanfattning av våra och övriga revisorers viktigaste iakttagelser, bedömningar och rekommendationer i samband med genomförd granskning. Beträffande detaljer och kompletterande uppgifter hänvisas till årsrapporterna för kommunstyrelsen och övriga nämnder samt till granskningsrapporterna och granskningspromemoriorna för bolagen.

2 Sammanfattning av våra bedömningar av nämndernas verksamhet under 2007

I **bilaga 1** redovisas en sammanställning av våra bedömningar av respektive nämnds verksamhet avseende:

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat, d v s om verksamheten har bedrivits enligt kommunfullmäktiges mål och budget samt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten, d v s om det finns ett integrerat system för styrning, uppföljning och kontroll som säkerställer en ändamålsenlig verksamhet.

Om bokslutet är rättvisande och om räkenskaperna är upprättade i enlighet med den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed.

Resultatet och styrningen har för varje nämnd bedömts efter följande skala.

Tillfredsställande/Tillräckligt

Inte helt tillfredsställande/Inte helt tillräckligt

Oacceptabelt

Bokslutet har för varje nämnd bedömts som följer.

Rättvisande

Inte helt rättvisande

Inte rättvisande

Revisorernas generella kriterier för granskning och bedömningar liksom det samlade resultatet av bedömningarna för varje nämnd framgår av nämndens årsrapport för år 2007.

3 Revisionsberättelser och granskningsrapporter för år 2007

3.1 Nämnderna

Vi tillstyrker att kommunfullmäktige beviljar samtliga 31 nämnder och dess ledamöter ansvarsfrihet för nämndernas verksamhet år 2007.

Revisorerna i **revisorsgrupp 1** har emellertid i en skrivelse till *kommunstyrelsen* lämnat synpunkter enligt följande:

Beträffande uppföljning av målen enligt god ekonomisk hushållning är revisorernas samlade bedömning att verksamhetsmålen i allt väsentligt är uppfyllda. Utöver verksamhetsmålen har fem finansiella mål fastställts. Samtliga dessa mål har inte uppnåtts. Revisorerna anser att det i förvaltningsberättelsen med fördel kan ingå en beskrivning och analys över vilka konsekvenser det medför om vissa av målen inte uppfylls.

Staden följer inte den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed vad avser redovisning av investeringar för samtliga nämnder. Det innebär att nämndernas nyckeltal blir missvisande och inte möjliggör jämförelser vare sig mellan åren, mellan stadens nämnder eller liknande verksamheter i andra kommuner. Kommunstyrelsen bör se över sina rutiner för bokföring av investeringsutgifter så att möjlighet ges för en korrekt bokföring enligt den kommunala redovisningslagen.

Kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges behandling av delårsrapporten sker alltför sent. För att fullmäktige ska ha en reell möjlighet att besluta om åtgärder och nämnderna ska få möjlighet att vidta åtgärder innan årets slut krävs att delårsrapporten behandlas så tidigt som möjligt på hösten.

Årsredovisningen innehåller i huvudsak de uppgifter som enligt lagen om kommunal redovisning ska ingå i en årsredovisning. Dock saknas en beskrivning av den verksamhet som har bedrivits av stadens bolag.

Revisorerna i **revisorsgrupp 2** har i särskilda skrivelser till följande sex nämnder framfört följande:

Miljö- och hälsoskyddsnämndens ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat är vid en samlad bedömning tillfredsställande. Revisorerna är kritiska till att finansieringen av avvecklingskostnaderna inte hanterats på ett sätt så att nämnden undvikit budgetöverskridande.

Idrottsnämnden saknar ändamålsenliga mål för att främja flickors och kvinnors idrottande. Revisorerna uppmanar nämnden att utarbeta bättre mål för att uppnå en mer jämställd idrottsverksamhet.

Trafik- och renhållningsnämnden brister i kostnadskontroll och ekonomistyrning inom delar av verksamhetsområdet trafik och gata. Revisorerna ser allvarligt på detta då problemen med ekonomistyrningen inom denna verksamhet var kända redan före 2007 och uppmärksammades i 2006 års revision. Samtidigt noterar revisorerna att nämnden själv uttryckt att underskottet är oacceptabelt och krävt att trafikkontoret omedelbart genomför åtgärder samt att nämnden kommer att följa upp att så sker.

Revisorerna har särskilt noterat *fastighetsnämndens* bristfälliga hantering av allmänna handlingar. Vidare är revisorerna starkt kritiska till hela hanteringen av affären avseende Banmästarbostället i Fatbursparken på Södermalm.

Utbildningsnämndens styrning, uppföljning och kontroll behöver förbättras. Nämnden uppmanas att vidta åtgärder för att säkerställa prognosarbetet. Vidare måste kontrollen av enskilt drivna förskolor utvecklas.

Revisorerna ser mycket allvarligt på att kontrollen över stadens konst fortfarande är otillräcklig. *Kulturnämnden* uppmanas att vidta åtgärder så att årliga inventeringar genomförs och redovisas.

Revisorerna i **revisorsgrupp 3** har i särskilda skrivelser framfört synpunkter till stadsdelsnämnderna *Vällingby-Hässelby* och *Skarpnäck* enligt följande:

Enligt revisorerna behöver de båda nämnderna förbättra sin styrning, uppföljning och kontroll då de inte har kunnat bedriva verksamheten inom anvisad budgetram.

Vidare anser revisorerna att det är angeläget att de båda stadsdelsnämnderna vidtar kraftfulla åtgärder för att förhindra budgetöverskridanden även för år 2008.

Därtill har revisorerna i grupp 3 lämnat särskilda skrivelser till ytterligare sju nämnder. Exempelvis är inte räkenskaper och bokslut helt rättvisande vid de båda stadsdelsnämnderna *Kungsholmen och Skärholmen*. Detta är dock en följd av brister i stadens regelverk. För resterande fem nämnder (*stadsdelsnämnderna Spångstensta, Norrmalm och Bromma samt Socialtjänstnämnden och Äldrenämnden*) finns vissa brister i styrning uppföljning och kontroll av verksamheten.

3.2 Stadshuskoncernens bolag

Revisionskontoret har upprättat 14 granskningspromemorior för bolagen som underlag till lekmannarevisorernas granskningsrapporter. Lekmannarevisorerna har i enlighet med aktiebolagslagens 10 kap 14 § lämnat sina granskningsrapporter (25 stycken) till bolagsstyrelserna för vidare befordran till årsstämmorna.

Lekmannarevisorerna har inte i någon granskningsrapport riktat kritik mot styrelsen eller VD.

Under avsnitt 6.9 Genomförda granskningar vid stadens bolag återfinns en översiktlig redovisning av lekmannarevisorernas granskningar.

4 Stadens årsredovisning

Vi har bland annat till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift är syftet med granskningen av årsredovisningen att bedöma om den är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (KRL) och i enlighet med god redovisningssed.

Vår samlade bedömning är att stadens årsredovisning i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed.

I resultaträkningen och i förvaltningsberättelsen redovisas att staden uppnår balanskravet och att årets resultat enligt balanskravet uppgår till 6,7 mnkr. Vi bedömer att balanskravet har uppnåtts.

Nedan redovisas de viktigaste iakttagelserna vid granskningen av årsredovisningen samt nämndernas interna bokslut.

Vi har under en följd av år påpekat att staden inte följer lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed vad avser redovisning av investeringar för samtliga nämnder. Vi anser att det inte är tillfredsställande att Stockholms stad inte följer god redovisningssed avseende samtliga investeringsutgifter. Det innebär också att nämndernas nyckeltal blir missvisande och inte möjliggör jämförelser vare sig mellan åren, mellan stadens nämnder eller liknande verksamheter i andra kommuner.

Årsredovisningen innehåller i huvudsak de uppgifter som enligt lagen om kommunal redovisning ska ingå i en årsredovisning. Dock saknas en beskrivning av den verksamhet som har bedrivits av stadens bolag. Upplysningar som ska redovisas i förvaltningsberättelsen, som t ex händelser av väsentlig betydelse samt förväntad utveckling, görs inte fullt ut i denna utan görs i andra delar av årsredovisningen. Staden bör i framtiden eftersträva att i förvaltningsberättelsen redovisa en samlad bild över de uppgifter som är viktiga för stadens ekonomi och verksamhet.

Vid granskningen av nämndernas interna bokslut för år 2007 har vi bedömt att stadsdelsnämnderna Norrmalm och Skärholmen inte har helt rättvisande räkenskaper (se avsnitt 3.1 ovan). Övriga nämnder har fått bedömningen att de har rättvisande räkenskaper.

5 God ekonomisk hushållning

Bestämmelserna för god ekonomisk hushållning innebär bland annat att kommuner och landsting i sin budget ska ta fram mål och riktlinjer av betydelse för god ekonomisk hushållning. Budgeten ska innehålla mål för såväl verksamheten som ekonomin. Detta innebär att det både ska finnas ett verksamhetsperspektiv och ett finansiellt perspektiv i planeringen.

Våra bedömningar och kommentarer

Kommunfullmäktige har i sin budget formulerat följande sex inriktningsmål:

- Staden ska vara en attraktiv plats för boende, företag och besök
- Valfriheten ska öka
- Skola för kunskap
- Högre kvalitet i omsorgen
- En trygg och snygg stad
- Ekonomisk hushållning och sänkt skatt

Kopplat till inriktningsmålen har kommunfullmäktige angivit ett antal mål per verksamhetsområde som stadens nämnder har att uppfylla. Därtill har kommunfullmäktige har lagt ut ett flertal uppdrag på nämnderna.

I årsredovisningen redovisas en bedömning av måluppfyllelsen för de olika verksamhetsmålen. Enligt kommunstyrelsens samlade bedömning har verksamhetsmålen uppfyllts.

Även vår samlade bedömning efter genomförd granskning av stadens nämnder är att verksamhetsmålen i allt väsentligt är uppfyllda. Det har dock inte varit möjligt att stämma av samtliga mål då det finns mål som är otydligt formulerade och därmed svåra att följa upp och utvärdera.

För verksamhetsåret 2008 har kommunfullmäktige fastställt ett antal indikatorer och aktiviteter kopplade till fullmäktiges mål för respektive verksamhetsområde och nämnd. Indikatorerna och aktiviteterna är konkreta och mätbara varför de ger goda förutsättningar för såväl stadens nämnder som kommunstyrelsen att följa upp och bedöma måluppfyllelsen.

Utöver verksamhetsmålen har fem finansiella mål fastställts. Av dessa har två mål uppnåtts helt och ett mål har uppnåtts delvis under 2007. Ett av målen ska mätas över planperioden och kan utvärderas först efter periodens slut. Detta är målet att andelen investeringar i förhållande till avskrivningar ska anpassas till en långsiktig hållbar nivå under planperioden. Avskrivningarna täcker 14 procent av investeringarna. Av kommentarerna i ärendet framgår att investeringarna var ca 1 mdkr högre än vad som är långsiktigt hållbart för kommunens ekonomi.

Följande mål har inte uppnåtts:

- Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter och finansnetto ska inte överstiga 100 procent. Resultatet för 2007 blev 101 procent.
- Stadens soliditet ska uppgå till minst 57 procent exkl pensionsåtaganden och 46 procent inkl pensionsåtaganden. Resultatet för 2007 blev 59 procent (uppfyllt) respektive 44 procent (ej uppfyllt).

Vi anser att det i förvaltningsberättelsen med fördel kan ingå en beskrivning och analys över vilka konsekvenser det medför om vissa av målen inte uppfylls.

6 Årets granskningar

Nedan redovisas per verksamhetsområde en sammanfattning av resultatet från våra granskningar som genomförts inom såväl facknämnderna som stadsdelsnämnderna under år 2007.

6.1 Pedagogisk verksamhet

Så används stadens lärarresurser

(Rapport nr 7, oktober 2007)

Vi har granskat hur lärarresursen används inom grundskolan. Granskningen har genomförts på högstadienivå vid sammanlagt tio grundskolor inom stadsdelsnämnderna Hässelby-Vällingby, Farsta och Älvsjö. Ett arbetslag per skola, sammanlagt 105 lärare, har deltagit i granskningen. En viktig del av granskningen var att under en begränsad tid mäta hur lärarna faktiskt använder sin tid. Med utgångspunkt från resultatet av tidmätningen har revisionskontoret intervjuat rektorer och lärare vid de medverkande skolorna samt verksamhetsansvariga vid de granskade nämnderna. I den aktuella rapporten sammanfattas revisionens iakttagelser och kommentarer.

Tidmätningen visade bl.a. följande:

- Lärarna använder i genomsnitt 30 % av sin tid till undervisning och därutöver 10 % till andra aktiviteter tillsammans med eleverna.
- Ca 60 % av lärarnas tid används till arbetsuppgifter utan elevkontakt (t.ex. för- och efterarbete, planering och kompetensutveckling).
- Lärarnas förtroendearbetstid uppgår i genomsnitt till 14 %, vilket kan jämföras med avtalets 22 %. Ingen av de granskade skolorna når upp till avtalets nivå.

Granskningen i övrigt visade sammanfattningsvis följande:

- Rektors planering och uppföljning av lärarnas arbetstid är inte tillräcklig.
- Skolornas styrdokument beskriver sällan hur resurserna ska användas för att nå målen.
- Den sk tjänstefördelningen (fördelningen av lärartiden) omfattar i regel endast undervisningstiden (dvs. i snitt 30 % av arbetstiden).
- Många rektorer saknar ett centralt stöd i arbetet med att utveckla arbetsformer och arbetsorganisation.

Mot bakgrund av granskningen har vi framhållit att det är angeläget att lärarnas tid tillsammans med eleverna ökar, att styrningen och uppföljningen av lärartiden blir bättre samt att lärarnas arbetstidavtal behöver anpassas till skolans uppdrag och mål. Självklart är det i detta sammanhang viktigt att också se till hur tiden används, dvs. till innehåll och kvalitet i verksamheten.

Rapporten överlämnades till kommunstyrelsen och utbildningsnämnden för yttrande senast den 10 mars 2008. Utbildningsnämnden framhåller i sitt yttrande att rapporten har sina begränsningar genom att den baseras på en relativt liten undersökning under en kort tidsperiod, men den kommer att användas som underlag för vidare diskussion. Vidare menar nämnden att lärarnas tidsanvändning och elevtillgänglighet är av stor betydelse för elevernas lärande och resultat. Mot bakgrund av detta föreslår förvaltningen att ett samarbete inleds med de lärarfackliga organisationerna.

Kommunstyrelsen har ännu inte yttrat sig över rapporten.

Förskoleverksamhet

Vi kan notera att staden har kunnat upprätthålla den nationella barnomsorgsgarantin först under hösten 2007. Barnomsorgsgarantin ger alla barn rätt till förskoleplats senast tre månader efter att föräldrarna lämnat in sin ansökan. Under våren 2007 kunde inte de båda stadsdelsnämnderna Södermalm och Hägersten-Liljeholmen erbjuda samtliga barn plats inom tre månader.

När det gäller barngruppernas storlek kan vi konstatera att målet ännu inte är nått. Endast ett fåtal av stadsdelsnämnderna har klarat målet.

Vi kan notera att det råder fortsatt brist på förskollärare. Kommunfullmäktiges mål att öka andelen förskollärare i stadens barnomsorg har inte nåtts. Den genomsnittliga andelen för hela staden har minskat med 0,7 procent till 38,3 procent.

Kontrollen av enskilt drivna förskolor

Vi har genomfört en granskning av utbildningsnämndens tillsyn och kontroll av enskilt drivna förskolor. Granskningen initierades med anledning av de missförhållanden som har uppdagats vid förskolan Bismilahi.

Enligt vår uppfattning borde nämnden ha agerat tidigare med anledning av de signaler om missförhållanden som framkommit i olika former.

Anonyma anmälningar eller klagomål utreds sällan. Enligt vår uppfattning bör nämnden reagera snabbare vid misstanke om oegentligheter eller andra allvarliga brister.

Granskningen visar att såväl de krav som ställs för tillstånd som nämndens tillsynsverksamhet måste utvecklas för att uppnå bättre kontroll över verksamheten. Det gäller såväl rutiner som omfattning. Därtill bör kompetensen stärkas så att även de ekonomiska förhållandena vid de enskilt drivna förskolorna kan bedömas.

6.2 Äldreomsorg

Uppdraget som biståndshandläggare inom äldreomsorgen

(Rapport nr 4, mars 2007)

Syftet med denna granskning har varit att belysa biståndshandläggarnas uppdrag som underlag för en diskussion om hur deras yrkesroll kan utvecklas och stärkas. Granskningen har genomförts inom stadsdelsnämnderna Bromma, Farsta och Södermalm.

Granskningen visade sammanfattningsvis att det finns principiella frågeställningar som måste uppmärksammas och diskuteras på olika nivåer i staden. Problemen kan inte bara härledas till otydligheter i biståndshandläggarnas uppdrag. Det handlar också om den politiska nivåns ansvar – dels i den konkreta utformningen av äldreomsorgens innehåll, dels i formuleringen av förutsättningar för biståndshandläggarna.

Rapporten överlämnades till kommunstyrelsen, äldrenämnden samt de granskade stadsdelsnämnderna för yttrande.

Av äldrenämndens yttrande framgår att de problem som beskrivs i revisionsrapporten är väl kända. I tjänsteutlåtandet betonas att revisorernas iakttagelser måste tas på allvar samt att det är viktigt att redovisade frågeställningar uppmärksammas och diskuteras på såväl central som lokal nivå. I utlåtandet konstateras vidare att äldreförvaltningen har utarbetat nya riktlinjer för handläggning av ärenden inom äldreomsorgen. Äldreförvaltningen har även tillsammans med juridiska avdelningen påbörjat planeringen av en årligen återkommande utbildning för biståndshandläggare och deras chefer. Vidare konstateras att den utbildning i dokumentation för utförare, som staden genomförde under år 2005, inte har varit tillräcklig. Förhoppningen är att kvaliteten på utförardokumentationen ska komma att höjas i och med införandet av stadens nya dokumentationssystem för utförare, ParaSoL.

Av kommunstyrelsens yttrande framgår bl.a. att staden har beslutat om nya riktlinjer för biståndshandläggning enligt SoL och LSS samt att äldreförvaltningen har i uppdrag att utarbeta mallar och rutiner för en gemensam systematisk uppföljning och kvalitetsredovisning av stadens äldreomsorg. Föredragande borgarråd poängterar att det är stadsdelsnämnderna som har det direkta uppföljningsansvaret för myndighetsutövning och biståndsbeslut samt att staden har etablerade system för verksamhetsuppföljning bl.a. genom stadens strategi för kvalitetsuppföljning. Styrelsen instämmer dock i att de principiella frågeställningar som lyfts fram i revisionsrapporten behöver uppmärksammas och diskuteras betydligt mer på olika nivåer i staden samt att rapporter av det här slaget fyller en viktig funktion i stadens fortsatta kvalitetsarbete.

6.3 Omsorg om funktionshindrade

Kvalitetsarbete inom verksamheten för personer med funktionsnedsättning (Rapport nr 9, november 2007)

Vi har granskat om stadsdelsnämnderna Farsta och Spånga-Tensta bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete inom verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning. För att få en helhetsbild av styrningen och uppföljningen inom verksamhetsområdet har även kommunövergripande funktioner granskats inom socialtjänstnämnden och kommunstyrelsens verksamhetsuppföljning.

Enligt vår uppfattning behöver kommunfullmäktiges mål och indikatorer för verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning utvecklas ytterligare för att ge ett bättre underlag för stadsdelsnämndernas planering och uppföljning.

Kommunstyrelsen har inte genomfört några verksamhetsuppföljningar inom området under de senaste åren. Funktionshinderombudsmannens årsrapport har i princip varit den enda kommunövergripande uppföljningen. Enligt vår mening bör en kommunövergripande modell för kvalitetsuppföljning fastställas för verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Vidare behöver kommunövergripande kvalitetsindikatorer tas fram för att precisera vad som är god kvalitet inom verksamhetsområdet.

Socialtjänstnämnden ansvarar enligt reglementet för kommunövergripande frågor avseende bl a omsorg om fysiskt och psykiskt funktionshindrade. Enligt vår uppfattning behöver socialtjänstnämndens ansvar för samordning, uppföljning och

utveckling vara klart uttalat i reglementet. Socialtjänstnämnden måste säkerställa att stadsdelsnämnderna genomför uppföljningarna av utförare som staden har ramavtal med på ett godtagbart sätt.

Rapporten har överlämnats till stadsdelsnämnderna Farsta och Spånga-Tensta, socialtjänstnämnden och kommunstyrelsen för yttrande senast den 14 mars 2008. Kommunstyrelsen har behandlat yttrandet den 5 mars 2008.

Stadsledningskontoret delar i stort de synpunkter som framförs i revisionsrapporten och framför att i budgeten för år 2008 fastställs fem indikatorer om kvalitet inom verksamhetsområdet. Socialtjänstnämnden har fått i uppdrag att under år 2008 utarbeta en kommungemensam brukarundersökning för att mäta andelen nöjda brukare. Brukarundersökningarna ska genomföras av stadsdelsnämnderna under år 2009. Stadsledningskontoret anser att resultatet av dessa indikatorer bör utvärderas innan ytterligare system för kvalitetsuppföljning utarbetas.

Föredragande borgarrådet framför utöver stadsledningskontorets redovisning att avsaknaden av en kommungemensam modell för kvalitetsuppföljning i staden, samt att det har saknats insamling av stadsövergripande statistik och annan information som kan ligga till grund för uppföljning, är och har under lång tid varit en allvarlig brist. Socialtjänstnämnden har i budgeten för år 2008 fått i uppdrag att samla in och sammanställa statistikuppgifter och annan information för att kunna ge en bild av stadens samlade socialtjänst. Borgarrådet delar stadsledningskontorets uppfattning om att resultatet av fastställda indikatorer bör utvärderas innan ytterligare system för kvalitetsuppföljning utarbetas.

Kommunstyrelsen beslutade att lämna stadsledningskontorets tjänsteutlåtande som sitt svar till stadsrevisionen.

Anmälan om missförhållanden inom LSS verksamhet

Vi har granskat hur stadsdelsnämnderna Farsta, Skarpnäck, Skärholmen samt Östermalm hanterar anmälningar av missförhållanden och personskador i de verksamheter som styrs av LSS, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Vår granskning visar att nämnderna tillämpar den föreskrivna anmälningsplikten på olika sätt. Nämnderna definierar vad som är att betrakta som ett missförhållande, en personskada, samt risk för en personskada olika. Nämnderna är inte alltid medvetna om vilket lagrum som styr anmälan av missförhållanden för personer som omfattas av LSS.

Granskningen visar att avsaknaden av kommungemensamma riktlinjer medför en risk för att det inte enbart är de fyra granskade nämnderna som definierar och hanterar anmälan av missförhållanden, samt anmälan av personskador och risk för personskador för personer på olika sätt.

Enligt vår mening bör kommunstyrelsen säkerställa att berörda nämnder inom staden definierar och tillämpar gällande anmälningsplikt på ett enhetligt sätt. Kommunstyrelsen bör arbeta fram kommungemensamma riktlinjer och rutiner för anmälan av missförhållanden, anmälan av personskador, samt anmälan av risk för personskada, för de verksamheter som styrs av LSS.

6.4 Flyktingmottagande

Stadens flyktingmottagande

(Rapport nr 3, mars 2007)

Vi har granskat om stadsdelsnämnderna Kista, Spånga-Tensta, Hässelby-Vällingby och Skärholmen har en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av flyktingmottagandet. Kommunstyrelsens övergripande ansvar berördes också av granskningen.

Rapporten överlämnades till kommunstyrelsen och de granskade nämnderna för yttrande senast den 31 maj 2007. Stadsdelsnämnderna ställer sig generellt sett positiva till den genomförda granskningen och delar i stort de synpunkter som framförs i revisionsrapporten. Bl.a. framförs att stadens centrala organisation och ansvar för flyktingmottagandet bör tydliggöras och att det finns behov av tydligare riktlinjer för verksamheten som ligger i linje med intentionerna i lag och förordning. Kommunstyrelsens yttrande inriktas främst på behovet av en bättre introduktionsverksamhet där introduktionsplanerna präglas av en större individualisering.

Av yttrandet framgår även att stadsledningskontoret har fått i uppdrag att se över och revidera formerna för arbetet med stadens individuella introduktionsplaner vid flyktingmottagande. I uppdraget ingår också att klargöra ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelsen och övriga nämnder.

Vi kan konstatera att flera av de frågor som revisionsrapporten lyfter fram kommenteras inte i kommunstyrelsens yttrande. Det gäller bl a:

- Stadens övergripande styrning, samordning och uppföljning flyktingmottagandet
- Avsaknaden av introduktionsplaner för barn, unga och äldre
- Flyktingarnas problematiska boendesituation

- Behovet av ökad samverkan mellan staden, länsstyrelsen, Migrationsverket m.fl
- Behovet av att se över den nuvarande modellen för ersättning av stadsdelsnämndernas kostnader för flyktingverksamheten

6.5 Individ- och familjeomsorg

Hantering av försöks- och träningslägenheter

Vi har granskat om hanteringen av försöks- och träningslägenheter följer socialtjänstlagens krav på handläggning och dokumentation samt stadens riktlinjer för försöks- och träningslägenheter. Granskningen genomfördes vid tre stadsdelsnämnder.

Granskningen av personakter visade att det för merparten av ärendena saknades dokumentation av ansökan om bistånd. I övrigt fanns det olika brister och skillnader mellan nämnderna hur ärendena handlagts och registrerats.

6.6 Ekonomiskt bistånd

Stadsdelsnämndernas arbete med att förebygga, kontrollera och motverka felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd

Vi har granskat tio stadsdelsnämnders arbete med att förebygga, kontrollera och motverka felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd. Sammanfattningsvis bedömer vi att de granskade nämnderna i huvudsak har tillfredsställande system och rutiner för att förebygga och motverka felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd.

Granskningen har tydliggjort vissa begränsningar i nämndernas möjlighet att genomföra fullständiga kontroller av de faktorer som ska ligga till grund för prövningen av rätten till ekonomiskt bistånd. En fullständig kontroll förutsätter tillgång till information i andra myndigheters register, vilket idag begränsas av bland annat sekretesslagens bestämmelser.

6.7 Trafik- och stadsmiljöverksamhet

Stadens arbete med EU:s normer för partiklar (PM10) och kvävedioxid (Rapport nr 5, september 2007)

Vi har granskat om staden genomför tillräckliga åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsnormerna för partiklar (PM10) och kvävedioxid. Utgångspunkten för granskningen har varit de av regeringen fastställda åtgärdsprogrammen för partiklar (PM10) och kvävedioxid från den 9 december 2004. Granskningen har omfattat trafik- och renhållningsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och kommunstyrelsen.

Granskningen har visat att Stockholms stad inte uppfyller de lagstadgade kraven. Trafik- och renhållningsnämndens arbete med att begränsa halten av partiklar (PM10) i utomhusluften har ökat men enligt vår bedömning behövs ytterligare åtgärder. Arbetet med åtgärdsprogrammet för att minska kvävedioxidhalterna behöver också intensifieras. Vidare behöver kommunstyrelsen noggrant följa berörda nämnders arbete med att nå miljö kvalitetsnormerna. Även miljö- och hälsoskyddsnämnden som tillsynsmyndighet bör mer aktivt följa åtgärdsarbetet.

Av kommunstyrelsens yttrande, där också trafik- och renhållningsnämndens yttrande bilagts, framgår de åtgärder staden vidtar och överväger. Informationsåtgärder vad gäller dubbdäcksanvändning lyfts bl a fram som en viktig åtgärd och fanns också med som en av åtgärderna i åtgärdsprogrammet för PM10.

Trafikansvaret i exploateringsprocessen (Rapport nr 2, januari 2008)

Vi har granskat hur exploateringsnämnden och trafik- och renhållningsnämnden samarbetar om trafikfrågor i exploateringsprocessen. I rapporten görs bedömningen att trafikfrågorna sedan omorganisationen 2005 i flera fall inte har hanterats på ett tillfredsställande sätt i exploateringsprocessen. En orsak finns att söka i oklara roller och rutiner mellan exploateringskontoret och trafikkontoret samt inom trafikkontoret. Arbetet pågår med att klargöra roller och skapa smidiga rutiner mellan de två kontoren. I rapporten framhålls vikten av att trafikkontorets kompetens och kunskaper i trafikfrågor tas tillvara i samband med exploateringar. Exploateringsnämnden och dess kontor har sedan att ta fram ett optimalt förslag utifrån sitt ansvar för exploateringen.

Vi har uppmanat de båda nämnderna att i samråd lösa frågan om hur trafik- och framkomlighetsfrågorna ska hanteras tillfredsställande vid exploateringar.

I samband med granskningen av trafikansvaret i exploateringsprocessen noterades att kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2007 att exploateringsnämndens resurser för trafikplanering mm skulle föras över till trafik- och renhållningsnämnden inte genomförts. Starkt bidragande orsak var att uppdraget inte var förankrat hos berörda. Ansvarsroller och samverkan var inte heller belysta. Vi anser att kommunstyrelsen och stadsledningskontoret har brustit i sin beredning. Kommunstyrelsen borde dessutom ha redogjort för att kommunfullmäktiges beslut inte genomfördes och skälen för detta.

6.8 Stadsplanering och bostadsbyggande

Stadsbyggnadsnämndens hantering av bygglov och bygganmälan

(Rapport nr 8, november 2007)

Vi har granskat stadsbyggnadsnämndens hantering av bygglov och bygganmälan. Granskningen har visat att handläggningen i det enskilda ärendet oftast är kompetent och effektiv och att stadsbyggnadskontoret har ett ambitiöst program för att skapa likställighet i handläggningen. Granskningen visar vidare att stadsbyggnadsnämnden medger ofta bygglov som innebär avvikelse från detaljplan och tar då hänsyn till om det finns risk för överprövning av ärendet. Detta leder till avsteg från kommunallagens krav på likabehandling. Slutligen sker inte någon uppföljning av om bygganmälan lämnas in efter att bygglov beviljats.

Enligt vår bedömning skulle handläggningen förenklas och likabehandling lättare uppnås om inaktuella detaljplaner ändras i samband med bygglov. Vidare rekommenderas stadsbyggnadsnämnden att följa upp bygglov där inte bygganmälan lämnats.

Stadsbyggande

Stadsbyggnadsnämnden har under 2007 godkänt detaljplaner med byggrätter för 3 270 bostäder. Trots att antalet ligger under vad som årligen krävs i genomsnitt för att nå kommunfullmäktiges mål om att bygga 15 000 bostäder under mandatperioden så anser vi vid en samlad bedömning att stadsbyggnadsnämnden arbetat på ett tillfredsställande sätt med detaljplanering. Den genomsnittliga handläggningstiden har också minskat från 17 till 13 månader.

Handläggningstiderna för bygglov har däremot ökat. Antalet beslutade ärenden har också ökat, men inte tillräckligt för att undvika ökad ärendebalans. Utvecklingen är enligt vår uppfattning oroande och nämnden uppmanas liksom i föregående års granskning att noga följa utvecklingen avseende bygglov och bygganmälan samt att genomföra åtgärder för att minska handläggningstiderna.

6.9 Övriga kommunövergripande granskningar

Stadens informationssäkerhet med avseende på organisatorisk och teknisk IT-säkerhet (Rapport nr 10, november 2007)

Vi har granskat stadens informationssäkerhet med avseende på organisatorisk och teknisk IT-säkerhet. Revisionsrapporten är sekretessbelagd enligt sekretesslagen 5 kap 2 §.

Kommunstyrelsen har yttrat sig över rapporten. Även yttrandet är sekretessbelagt enligt sekretesslagen 5 kap 2 §.

Informationssäkerhet med avseende på behörighetstilldelning

Vi har granskat om kommunstyrelsens förvaltning följer kommunfullmäktiges informationssäkerhetsregler samt fastställda rutiner för tilldelning av behörigheter till ekonomisystemet Agresso. Granskningen har skett utifrån stadsledningskontorets roll som systemägarrepresentant.

Vår granskning har visat att stadsledningskontoret följer fastställda rutiner för tilldelning av behörigheter. Därtill genomförs behörighetsuppföljningar kvartalsvis.

Enligt vår bedömning fungerar behörighetsadministrationen avseende Agresso på ett säkert sätt och den interna kontrollen är tillräcklig.

Stadens säkerhetsarbete, uppföljning av tidigare granskning (Rapport nr 1, januari 2008)

Vi kunde vid 2006 års granskning av stadens säkerhetsarbete konstatera att staden inte har en ändamålsenlig krisledningsorganisation och därmed risk för att tillräckliga förutsättningar att hantera extraordinära händelser saknas.

Vår uppföljande granskning visar att kommunstyrelsen har gett säkerhetsfrågorna hög prioritet. Flertalet av de brister som identifierades vid granskningen 2006 är nu åtgärdade eller delvis åtgärdade.

Under 2007 har en rad åtgärder vidtagits. Kommunstyrelsen har bland annat:

- Antagit en ny säkerhetspolicy
- Antagit en krisledningsplan samt en plan för kriskommunikation
- Inrättat ett krishanteringsråd
- Tydliggjort ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan kommunstyrelsen och brand- och räddningsnämnden
- Tagit över samordningsansvaret för stadens säkerhetsarbete från brandförsvaret

Stadsledningskontoret har också inlett ett arbete kring gemensam lokalisering av larm och ledningsfunktion för stadens ledning, Trafik Stockholm samt Stockholms Hamnar.

Vid granskningen var stadens krisledningsorganisation ännu inte komplett. Inte heller fanns någon plan för utbildning och övning framtagen. Arbetet med detta hade dock inletts.

Rapporten har lämnats till kommunstyrelsen för yttrande senast den 31 mars 2008.

Stadens samordning, uppföljning och kontroll av EU-projekt

(Promemoria nr 6, november 2007)

Vi har granskat stadens samordning, uppföljning och kontroll av EU-projekt. Granskningen har omfattat fem pågående projekt vid kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialtjänstnämnden, stadsbyggnadsnämnden samt vid tre stadsdelsnämnder som samarbetar kring ett projekt.

Granskningen har visat att formerna för central uppföljning av EU-projekten i staden behöver förbättras. I det sammanhanget är det enligt vår mening viktigt att lösa de tekniska och administrativa problem som finns för att lägga ut databasen över EU-projekt på stadens hemsida. Vidare rekommenderar vi att nämnderna i sina delegationsordningar tydligare bör reglera beslut avseende ansökningar av EU-bidrag samt även hur beslutet ska kommuniceras med den centrala nivån. Detta skulle underlätta för kommunstyrelsen att få en överblick över projektansökningar i staden. Stadsledningskontoret bör också ta fram anvisningar för projektredovisningen.

Av kommunstyrelsens yttrande framgår att stadsledningskontoret arbetar med frågan hur staden inom ramen för den ordinarie uppföljningen av ekonomi och verksamhet ska få en stadsövergripande bild av EU-projekten i staden.

Stadsledningskontoret instämmer i kritiken att projektdatabasen inte kan läggas ut på stadens hemsida. Arbetet med att lösa problemet har prioriterats.

Kontroll av löneutbetalningar via LISA-självservice

(Promemoria nr 7, oktober 2007)

Den granskning som vi genomförde under år 2006 av tio nämnders interna kontroll i lönehanteringen visade att det saknades systematiska kontroller av lönetransaktioner från LISA-självservice. Under 2007 har vi genomfört en uppföljande granskning av sju stadsdelsnämnder och sju facknämnder i syfte att undersöka om nämnderna har anpassat sina arbetssätt för att säkerställa tillräcklig intern kontroll av självservicetransaktionerna.

Årets granskning visade att det fortfarande, med undantag av socialtjänstnämnden, inte görs några kontroller av LISA-självservicetransaktioner i tillräcklig omfattning

Av kommunstyrelsens yttrande framgår att stadsledningskontoret avser att begära in uppgifter från förvaltningarna över resultatet av de kontroller som utförs under det första halvåret 2008. Vidare framgår att diskussioner har inletts med leverantören om möjligheten att tekniskt kunna anpassa systemet till de olika delegationsordningar som finns.

Upphandling

Vi har under år 2007 granskat 10 upphandlingar. Granskningarna visar, jämfört med tidigare år, att vissa förbättringar har skett. Fortfarande förekommer brister i förutsebarhet och tydlighet i några av de granskade upphandlingarna. Vidare är dokumentation och diarieföring av upphandlingarna ofta bristfällig. Som stöd i det arbetet kan stadsarkivets skrift ”att hantera handlingar i upphandlingsärenden i Stockholms stad” användas.

Under året har vi även granskat följsamhet mot ramavtal. Granskningen har omfattat exploateringsnämnden, idrottsnämnden samt stadsdelsnämnderna Norrmalm och Skärholmen. Granskningen har visat att otillåtna direktupphandlingar förekommer och att avtalstroheten kan bli högre. Vidare visar granskningen att det är viktigt att nämnderna följer upp och kontrollerar hur stadens ramavtal följs.

6.10 Genomförda granskningar vid stadens bolag

Nedan redovisas en sammanfattning av lekmanarevisorernas bedömning och kommentarer till några av de genomförda granskningarna hos vissa av bolagen. En redovisning av de auktoriserade revisorernas bedömningar av bolagens redovisning lämnas i **bilaga 2**.

Underhållsbehov i stadens anläggningar och fastigheter

Revisionskontoret har med hjälp av konsult genomfört en granskning av hur stadens fastighets- och anläggningsförvaltande nämnder och bolag arbetar med planering, genomförande och uppföljning av underhåll. I granskningen har bostadsbolagen, SISAB och Stockholm Vatten ingått samt idrottsnämnden och kyrkogårdsnämnden. En viktig utgångspunkt för granskningen har varit kommunfullmäktiges ägardirektiv att bolagen ska se till att bibehålla tillgångarna i reala termer. En revisionsrapport nr 11/2007 har upprättats och överlämnats den 18 december 2007 till bolagsstyrelserna och de båda nämnderna för yttrande senast till den 15 februari 2008.

Lekmanarevisorernas *iakttagelser, bedömning och kommentarer* till resultatet från granskningen redovisas på ett sammanfattande sätt nedan.

Iakttagelser

Svenska Bostäder, Familjebostäder, Stockholmshem och Stadsholmen har ambitiösa och väl fungerande löpande planering av underhållet. Underhållsplanerna genomförs i hög grad hos bostadsbolagen. Familjebostäder och Stockholmshem uppger att man inte har något eftersatt underhåll. Svenska Bostäder uppskattar det eftersatta underhållet till ca 2 – 3 mdr. Stadsholmen uppger att man har en viss underhållsskuld. Informationen om fastighetsbeståndets skick i årsredovisningarna för bostadsbolagen kan förbättras.

Vid SISAB pågår ett omfattande arbete med att lägga in uppgifter i den nya fastighetsdatabasen, vilket kommer att medföra att underlaget för planeringen av underhållet blir väsentligt bättre. Underhållsplanen genomförs i hög grad. Under 2007 har en betydande avvikelse uppstått på grund av att underhållsmedel använts till bl a ombyggnader. Bolaget uppger att ytterligare nedskärningar av underhållet riskerar att leda till att realvärdet av skolorna inte kan upprätthållas.

Stockholm Vatten saknar en samlad dokumentation om underhållsprocessen, hur stor underhållsbudgeten är och hur utfallet har varit för bolagets underhållsinsatser. Bolagets styrelse ägnar liten uppmärksamhet åt underhållsfrågorna.

Inom ramen för denna granskning har det inte gått att få en klar uppfattning om underhållssituationen i ledningsnätet.

Kyrkogårdsnämnden har en underhållsskuld som reducerats de senaste åren. Idrottsnämnden har ett visst eftersatt underhåll men anläggningarna är i stort väl underhållna.

Lekmannarevisorernas bedömning och kommentarer

För samtliga granskade bolag rekommenderas att underhållsplanerna utvecklas i olika avseenden. De bör innehålla en bedömning av bl a beståndets skick, strategi för underhållet, prioriteringskriterier och analys av utfallet av föregående års plan. Styrelsernas roll i underhållsplaneringen bör utvecklas. Vad gäller Svenska Bostäder har styrelsen uppdragit åt VD att komma med förslag till genomförande och finansiering av en väsentlig förstärkning av underhållsvolymen.

Mot bakgrund av att frågan om underhåll av skolor tilldelat sig ett stort intresse, bör SISAB lämna information i årsredovisningen om skolornas underhåll i relation till behovet.

Vikten av att styrelsen i Stockholm Vatten engagerar sig mera i underhållsfrågorna har särskilt framhållits. Då det har varit omöjligt att få en klar uppfattning om bolagets underhållssituation föreslås att koncernstyrelsen svarar för en extern oberoende analys av underhållssituationen avseende i första hand ledningsnätet. Kyrkogårdsnämnden och idrottsnämnden har en väl fungerande underhållsplanering

Inkomna yttranden

Sammanfattningsvis redovisar koncernledningen i yttrandet över revisionsrapporten att under det senaste året har berörda bolag fattat beslut och genomfört åtgärder som kommer att medföra bättre underlag för underhållsplanering och rapportering samt samarbete över bolagsgränserna.

Inkomna yttranden över revisionsrapporten från övriga bolagsstyrelser förutom från styrelsen för Stockholm Vatten innehåller inga avvikande meningar från vad revisionskontoret framfört. Av Stockholm Vattens yttrande framgår att styrelsen kommer att uppdra åt VD att genomföra en rad åtgärder, bl a att ta fram ett övergripande styrande dokument avseende VA-bolagets underhållsverksamhet. Vidare att VD ska genomföra en utredning för att försöka fastställa det gap som kan anses finnas mellan det värde anläggningstillgångarna har och ett relevant ”realvärde”

Kyrkogårdsnämnden kommer att bli att utforma en underhållsstrategi, upphandla ett digitalt underhållssystem, se över organisation och kompetens inom tekniska avdelningen. Idrottsnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att under 2008 ta fram ett förslag till underhållsstrategi för idrottsnämndens anläggningar.

Bolagens arbete med internkontroll

Dotterbolagens arbete med internkontroll har granskats med fokus på den risk- och väsentlighetsanalys som ska ligga till grund för internkontrollplanen.

Lekmannarevisorernas bedömning och kommentarer

Lekmannarevisorernas generella bedömning är att samtliga bolag arbetar på ett systematiskt sätt med att stärka den interna kontrollen i sina processer. Samtliga bolagsstyrelser har fastställt internkontrollplaner. I samband med granskningen har två dotterbolag (Svenska Bostäder och Familjebostäder) rekommenderats att uppdatera sina riskinventeringar, göra nya risk- och väsentlighetsanalyser och att utvidga sina kontrollområden att inte bara omfatta ekonomiadministrativa rutiner. Två dotterbolag (Stockholm Business Region och Bostadsförmedlingen) har uppmanats att värdera valda kontrollområden utifrån risk- och väsentlighet. Ett dotterbolag har rekommenderats att dokumentera genomförd risk- och väsentlighetsanalys.

Bolagens resultatkrav och ekonomiska prognoser mm

Revisionskontoret har granskat dotterbolagens tertialrapporter med inriktning på prognoser över resultat efter finansnetto. Moderbolaget har formaliserat ekonomi- och verksamhetsuppföljningen avseende dotterbolagen i ILS (verksamhet), RASK (ekonomi) och anvisningar för tertialrapporteringen.

Koncernstyrelsen har under året behandlat två ärenden avseende uppföljning dotterbolagens ekonomi och verksamhet. I ärendena redovisas dotterbolagens prognoser med förklaringar till avvikelser gentemot fullmäktiges resultatkrav samt koncernledningens synpunkter och kommentarer.

Bolagsstyrelserna ska enligt fullmäktiges och koncernstyrelsens beslut uppfylla ett antal bolagsspecifika ägardirektiv. Uppföljning har skett av hur bolagen arbetar med ett urval av ägardirektiven.

Lekmannarevisorernas bedömning och kommentarer

Enligt lekmannarevisorernas bedömning får koncernstyrelsen/dotterbolagsstyrelserna bra information om koncernens/bolagens ekonomi i tertialrapporter och bokslutsärenden. Bolagens resultatprognoser bedöms vara tillförlitliga, hos något bolag kan förbättring ske av prognossäkerheten.

Erforderliga beslut och/eller nöjaktiga förklaringar finns till resultatavvikelser gentemot fullmäktiges resultatkrav. Vad gäller de bolagsspecifika ägardirektiven är lekmannarevisorernas sammanfattande bedömning att bolagen aktivt arbetar med att genomföra och uppfylla ägardirektiven.

Systematiskt brandskyddsarbete

Den 1 januari 2004 trädde Lag om skydd mot olyckor (LSO) i kraft och ersatte dåvarande Räddningstjänstlagen. Den nya lagen ställer bland annat krav på att fastighetsägaren och den som bedriver verksamhet i fastigheten ska vidta åtgärder för att förebygga brand och förhindra eller begränsa skadorna till följd av brand. För att uppfylla lagens krav krävs att det bedrivs ett systematiskt brandskyddsarbete. Med det menas att både fastighetsägaren och nyttjanderättsinnehavaren ska ha ett organiserat arbetssätt för att planera, utbilda, dokumentera, kontrollera och följa upp brandskyddet i sina respektive organisationer.

Revisionskontoret har granskat brandskyddsarbetet vid följande fem bolag: Stockholms Hamn AB, Stockholms Stadsteater AB, Stockholm Globe Arena Fastigheter AB, Stockholms Stads Parkerings AB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB.

Enligt lekmannarevisorernas bedömning bedrivs ett systematiskt brandskyddsarbete vid samtliga bolag. Vid några av bolagen bedrivs dock inte brandskyddsarbetet på ett sådant sätt och i den omfattningen att kraven i LSO och gällande föreskrifter från Statens Räddningsverk uppfylls till alla delar. Lekmannarevisorerna kan notera att det vid vissa bolag pågår ett aktivt arbete med att förbättra brandskyddsarbetet.

På revisorernas vägnar

Bengt Akalla
Ordförande i
Revisorsgrupp 1

Bengt Leijon
Ordförande i
Revisorsgrupp 2

Bo Dahlström
Ordförande i
Revisorsgrupp 3

STADSREVISIONEN

Bilagda rapporter:

Rapport, Granskning av delårsrapport - uppföljning av budget 2007, november 2007

Årsrapport för kommunstyrelsen, april 2008

Granskningsrapporter lämnade av bolagens lekmannarevisorer:

Stockholms Stadshus AB, 2008-03-12
AB Svenska Bostäder, 2008-02-21
AB Stadsholmen, 2008-02-21
AB Familjebostäder, 2008-02-22
AB Familjebostäder Fastighetsnät, 2008-02-22
AB Stockholmshem, 2008-02-20
AB Stockholmshem Fastighetsnät, 2008-02-22
Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), 2008-02-20
Stockholms Stads Bostadsförmedling AB, 2008-02-20
Stockholm Vatten AB, 2008-02-18
Stockholm Vatten VA AB, 2008-02-20
Stockholm Vatten Utveckling AB, 2008-02-20
Stockholms Hamn AB, 2008-02-19
Stockholms Frihamns AB, 2008-02-19
Stockholms Stads Parkeringsaktiebolag, 2008-02-22
AB Stokab, 2008-02-14
Stockholms Stadsteater AB, 2008-02-20
Stockholm Globe Fastigheter AB, 2008-02-21
AB Stockholm Globe Arena, 2008-02-21
Stockholms Business Region AB, 2008-02-22
Stockholm Visitors Board, 2008-02-22
Stockholm Business Region Development AB, 2008-02-22
Micasa Fastigheter i Stockholm AB, 2008-02-19
S:t Erik Markutveckling AB, 2008-02-21
S:t Erik Livförsäkring AB, 2008-03-04

Revisionsrapporter under perioden april 2007 – mars 2008

Samtliga rapporter och promemorior finns tillgängliga på
www.stockholm.se/revision

- 2007:2** Så använder lärarna sin arbetstid enligt tidmätning under två veckor i november 2006
- 2007:3** Stadens flyktingmottagande
- 2007:4** Uppdraget som biståndshandläggare inom äldreomsorgen ”Det är vi som ska se till att människor får rätt hjälp till så låg kostnad som möjligt”
- 2007:5** Stadens arbete med EU:s normer för partiklar (PM10) och kvävedioxid
- 2007:6** Granskning av exploateringsnämndens skydd mot korruption
- 2007:7** Så används stadens lärarresurser enligt granskning på högstadiet vid tio grundskolor
- 2007:8** Stadsbyggnadsnämndens hantering av bygglov och bygganmälan
- 2007:9** Kvalitetsarbete inom verksamheten för personer med funktionsnedsättning
- 2007:10** Stadens informationssäkerhet med avseende på organisatorisk och teknisk IT-säkerhet – **sekretessbelagd**
- 2007:11** Underhållsbehov i stadens anläggningar och fastigheter
- 2008:1** Stadens säkerhetsarbete
Uppföljning av tidigare granskning
- 2008:2** Trafikansvaret i exploateringsprocessen
Gränssnitt eller samarbetsytor?

Promemorior under perioden april 2007 – mars 2008

- 2007:2** Granskning av överträdelse av upplåningsram
(Granskningen avser kommunstyrelsen, stadsledningskontoret och dess enhet för finansstrategi)
- 2007:3** Granskning av bokslut 2007-06-30
- 2007:4** Alternativa boendeformer för hemlösa
Förstudie med förslag till fortsatt granskning
- 2007:5** Fyra stadsdelsnämnders uppföljning av egen regi respektive upphandlad verksamhet för äldre och personer med funktionsnedsättning
- 2007:6** Stadens samordning, uppföljning och kontroll av EU-projekt
- 2007:7** Kontroll av löneutbetalningar via LISA-självservice

Revisorernas bedömningar av facknämndernas verksamhet under år 2007

Nämnd	Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	Styrning, uppföljning och kontroll	Bokslut och räkenskaper
Kommunstyrelsen - egna verksamheten	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Service nämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Brand- och räddningsnämnden	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Exploateringsnämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Fastighetsnämnden	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Idrottsnämnden	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Kulturnämnden - avseende kulturförvaltningen	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Kulturnämnden - avseende stadsarkivet	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Kyrkogårdsnämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Socialtjänstnämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Stadsbyggnadsnämnden - avseende Sbk	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Stadsbyggnadsnämnden - avseende USK	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Trafik- och renhållningsnämnden	Inte helt tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Utbildningsnämnden	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Äldrenämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Överförmyndarnämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande

Revisorernas bedömningar av stadsdelsnämndernas verksamhet under år 2007

Stadsdelsnämnd	Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	Styrning, uppföljning och kontroll	Bokslut och räkenskaper
Rinkeby-Kista	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Spånga-Tensta	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Hässelby-Vällingby	Inte helt tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Bromma	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Kungsholmen	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Norrmalm	Tillfredsställande	Tillräcklig	Inte helt rättvisande
Östermalm	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Södermalm	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Enskede-Årsta-Vantör	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Skarpnäck	Inte helt tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Farsta	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Älvsjö	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Hägersten-Liljeholmen	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Skärholmen	Tillfredsställande	Tillräcklig	Inte helt rättvisande

Bolagens auktoriserade revisorers bedömningar av bolagen under år 2007

	Intern kontroll	Delårsboks slut	Årsboks slut
Stockholms Stadshus AB (moderbolaget)	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholms Stadshus AB (koncernen)	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Bostadsförmedlingen	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Familjebostäder	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Micasa	Inte helt tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholm Business Region	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
SISAB	Tillräcklig	Inte helt rättvisande	Rättvisande
Stokab	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholm Globe Arena	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholm Parkering	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholm Vatten	Inte helt tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholms Hamnar	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholms Stadsteater	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholmshem	Inte helt tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
St:Erik Markutveckling	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
St:Erik Liv	Inte helt tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Svenska Bostäder	Inte helt tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande